

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Організація та управління в природоохоронній діяльності

Шифр та назва спеціальності
101 Екологія

Освітня програма
Інженерна екологія

Рівень освіти
Бакалавр

Семестр
7

Інститут
ННІ Механічної інженерії і транспорту

Кафедра
Хімічна техніка та промислова екологія (154)

Тип дисципліни
Обов'язкова, спеціальна (фахова)

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Самойленко Наталія Миколаївна

Nataliia.Samoilenko@khpi.edu.ua

к.т.н., доцент, професорка кафедри хімічної техніки та промислової екології

Авторка та співавторка понад 220 наукових та методичних публікацій. Курси: «Організація та управління в природоохоронній діяльності», «Управління техногенною та екологічною безпекою», «Системи технологій та інженерна екологія», «Обладнання захисту біосфери», «Екологічно сталий розвиток міст» та ін.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Філенко Олеся Миколаївна

Olesia.Filenko@khpi.edu.ua

к.т.н., доцент, доцент кафедри хімічної техніки та промислової екології

Досвід роботи – 20 років. Автор та співавтор понад 50 наукових та навчально-методичних праць.

Провідний лектор з дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка», «Ландшафтна екологія», «Екологічний контроль та аудит, управління екологічними ризиками», «Екологічний менеджмент».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на оволодіння базових знань, принципів і методів щодо організації та управління природоохоронною діяльністю та розвиток у студентів навичок практичного використання складових екологічного управління, а також здатності до участі в управлінні природоохоронними діями та ефективного впровадження природоохоронних заходів і проектів.

Курс передбачає формування загальних знань щодо державного екологічного управління та спеціальних знань з корпоративного екологічного управління з урахуванням сучасних вимог до природоохоронної діяльності, що висуває сьогодення.

Мета та цілі дисципліни

Надання майбутнім фахівцям знань щодо основних принципів та складових організації і системи управління природоохоронною діяльністю на різних рівнях її проведення в Україні, а також здатності до участі в управлінні природоохоронними діями та екологічними проектами

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Індивідуальне завдання у формі реферату. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-9. Здатність працювати в команді

ЗК-10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК-11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК-1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

СК-2. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.

СК-6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.

СК-8. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

СК-9. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.

СК-13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Результати навчання

РН-1. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

РН-4. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

РН-17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

РН-18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

РН-19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

РН-23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 годин (5 кредитів ECTS): лекції – 48 год, практичні заняття – 16 год, самостійна робота – 86 год

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з дисципліни «Оцінка впливу на довкілля», «Системи технологій та інженерна екологія», «Економіка природокористування».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться в системі зворотного зв'язку зі студентами з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях передбачаються інформаційні і аналітичні завдання, ситуаційні задачі та ігрові методи, що дозволяють моделювати професійну діяльність.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади організації та управління в природоохоронній діяльності

Сутність природоохоронної діяльності та її зв'язок з екобезпекою. Природоохоронні заходи і їх види. Організаційне забезпечення управління природоохоронною діяльністю. Організаційна діяльність як функція управління організацією. Принципи та методи управління природоохоронною діяльністю.

Тема 4. Екологічна політика та система екологічного управління

Стратегія екологічної політики України до 2030 року. Державна екологічна політика на загальнодержавному та регіональному рівнях. Корпоративна екологічна політика.

Тема 5. Сталий розвиток в системі управління природоохоронною діяльністю.

Екологічні Цілі та індикатори сталого розвитку. Екологічне управління в умовах сталого розвитку.

Тема 6. Правові засади екологічного управління в Україні.

Джерела екологічного права та їх характеристика. Еколого-правові проблеми в Україні в умовах воєнного стану.

Тема 7. Функції екологічного управління.

Класифікація функцій управління. Характеристика загальних та спеціальних функцій управління у природоохоронній сфері.

Тема 8. Система державного екологічного управління в Україні.

Рівні державного екологічного управління. Органи загальнодержавного та спеціального державного управління у природоохоронній сфері. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів.

Тема 9. Спеціальне екологічне управління в Україні.

Державне управління в галузі охорони атмосферного повітря. Басейнове управління. Управління земельними ресурсами. Управління природоохоронними територіями. Управління відходами. Управління лісовими ресурсами.

Тема 10. Корпоративне екологічне управління

Екологічна політика організації. Система корпоративного екологічного управління. Організаційна структура корпоративного екологічного управління. Екологічні управлінські компетенції.

Тема 11. Управлінський аспект запровадження природоохоронних технологій

Природоохоронні технології та переваги впровадження екологічних інновацій. Управлінська діяльність щодо реалізації та контролю заходів природоохоронного характеру.

Тема 12. Екологічні плани та програми охорони довкілля.

Плани та програми охорони навколишнього середовища та їх особливості. Розробка екологічних планів та програм повоєнного відновлення України.

Тема 13. Економічний аспект екологічного управління.

Економічний механізм екологічного управління в умовах сталого розвитку. Природоресурсні платежі та податки за забруднення довкілля. Джерела фінансування екологічних заходів.

Тема 14. Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля

Євроінтеграція у природоохоронній галузі. Міжнародний досвід в галузі охорони навколишнього природного середовища. Міжнародні екологічні організації.

Тема 15. Громадське екологічне управління.

Правова основа та форми участі громадськості в управлінні охороною довкілля. Діяльність громадських екологічних організацій та їх природоохоронні проекти. Залучення громадськості до прийняття екологічно значимих рішень.

Теми практичних занять

Тема 1. Управління природоохоронною діяльністю та її організаційне забезпечення.

Тема 2. Сталий розвиток та екологічна політика як імператив управління природоохоронною діяльністю.

Тема 3. Організаційно-управлінські засади діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України

Тема 4. Економічний механізм управління природоохоронною діяльністю

Тема 5. Екологічні плани та програми охорони навколишнього середовища та їх запровадження.

Тема 6. Корпоративне екологічне управління та його організаційна структура.

Тема 7. Складання посадової інструкції інженера з охорони навколишнього середовища

Організаційно-економічний механізм управління екологічною діяльністю

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Самостійна робота

Дисципліна передбачає виконання реферату на актуальні питання щодо організації та управління в природоохоронній діяльності в Україні. Реферат має практичну спрямованість та розширює знання, набуті у процесі вивчення дисципліни. Для самостійного вивчення певних тем курсу студентам рекомендуються додаткові інформаційні ресурси.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: закон України від 28.02.2019 р. № 2697 – VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 16. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 20230 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019.Офіційний вісник України. 2019.№79. URI: [Про Цілі сталого розвитку У... | від 30.09.2019 № 722/2019 \(rada.gov.ua\)](#)

3.Самойленко Н.М., Райко Д.В., Аверченко В.І. Організація та управління в природоохоронній діяльності: навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 174 с. URL:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37572>

4. Екологічне право : підручник / [А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, А. К. Соколова та ін.] ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2021. 552 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4481&download_id=1488

5. Управління земельними ресурсами: навч.посіб / Г.І. Шарий, В.В. Тимошевський, Р.А. Міщенко, І.А. Юрко. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 172. URL:

<https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/5998/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A3%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%A8%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B9.pdf>

6. Екологічні основи управління водними ресурсами : навч. посіб. / А.І. Томільцева, А.В. Яцик, В.Б. Мокін та ін. К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 200 с. URL: <https://dea.edu.ua/img/source/Book/4.pdf>

Додаткова література

1.План відновлення України. Відбудова чистого та захищеного середовища URL:

<https://recovery.gov.ua/project/program/re-build-clean-and-safe-environment>

2. Сапко О. Ю. Система екологічного управління: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020. 103 с. URL: <http://surl.li/plkaw>

3. Конспект лекцій з дисципліни «Організація та управління в природоохоронній діяльності» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 101 «Екологія» / Укл.: Караван Н.А., Присвітла О.В., Кам'янське, ДДТУ, 2019. 74 с.

4.Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання з курсу «Організація та управління в природоохоронній діяльності» для студентів спеціальностей 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища» усіх форм навчання /уклад.: Н. М. Самойленко, О.М.Філенко, А.О. Баранова. Харків: НТУ «ХПІ», 2022. 10 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI->

[Press/72733](#).

4. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни "Організація та управління в природоохоронній діяльності" [Електронний ресурс] : для студентів всіх форм навчання спец. 101 "Екологія" та 183 "Технології захисту навколишнього середовища" / уклад.: Н. М. Самойленко, О. М. Філенко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. 14 с. URI:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/76779>

4. Методичні вказівки до практичних занять та індивідуальних завдань з курсу «Організація та управління у природоохоронній діяльності» для студентів спеціальності 101 Екологія усіх форм навчання/ Уклад.: Самойленко Н. М, Аверченко В.І. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 37 с.

5. Еколого-правова безпека суверенної держави в умовах воєнного стану : матеріали наук.-практ. онлайн-конференції (Харків, 8 груд. 2022 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана ; МОН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екол. права, Каф. права Європ. Союзу, Рада молодих вчених – Харків : Право, 2022. 390 с. DOI: <https://doi.org/10.31359/978-966-998-457-9>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).

Екзамен: письмове завдання та усна відповідь.

Поточне оцінювання: практичні заняття – 20%, тести і реферат (по 20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

31.08.2024 р.

Завідувач кафедри
Олексій ШЕСТОПАЛОВ

31.08.2024 р.

Гарант ОП
Антоніна САКУН